

ЛЬВІВСЬКИЙ НАУКОВИЙ ФОРУМ

МАТЕРІАЛИ

У МІЖНАРОДНОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ

**ПРІОРИТЕТНІ НАПРЯМИ
ДОСЛІДЖЕНЬ В НАУКОВІЙ
ТА ОСВІТНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ**

11-12 травня 2022 року

ЛЬВІВСЬКИЙ НАУКОВИЙ ФОРУМ

МАТЕРІАЛИ V МІЖНАРОДНОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ

ПРІОРИТЕТНІ НАПРЯМИ ДОСЛІДЖЕНЬ В НАУКОВІЙ ТА ОСВІТНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ

11-12 травня 2022 року

**Львів
2022**

УДК 005

ББК 94.3(0)

Пріоритетні напрями досліджень в науковій та освітній діяльності: матеріали V Міжнародної науково-практичної конференції м. Львів, 11-12 травня 2022 року. – Львів : Львівський науковий форум, 2022. – 46 с.

У даному збірнику представлені тези доповідей учасників Міжнародної науково-практичної конференції "Пріоритетні напрями досліджень в науковій та освітній діяльності", організованої Львівським науковим форумом. Висвітлюються актуальні питання розвитку науки та освіти на сучасному етапі становлення, розглядаються сучасні наукові дискусії різних наукових напрямів.

Збірник призначений для студентів, здобувачів наукових ступенів, науковців та практиків.

Всі матеріали представлені в авторській редакції. За повноту та цілісність яких автори безпосередньо несуть відповідальність.

ЗМІСТ

ЕКОНОМІЧНІ НАУКИ.....5

Черкас Н.В. ОСОБЛИВОСТІ МЕХАНІЗМУ
ФОРМУВАННЯ І ВИКОРИСТАННЯ ПРИБУТКУ
ПІДПРИЄМСТВА5

МЕДИЧНІ НАУКИ.....10

*Сюсюка В.Г., Бєленічев І.Ф., Павлюченко М.І., Кирилюк О.Д.,
Шевченко А.О.* СТАН ГАМК-ЕРГІЧНОЇ СИСТЕМИ
ВАГІТНИХ З ПСИХОЕМОЦІЙНИМИ ПОРУШЕННЯМИ,
ЩО ЗУМОВЛЕНІ ТРИВОЖНІСТЮ.....10

ПЕДАГОГІЧНІ НАУКИ.....15

Черниш К.М. ФОРМУВАННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ
СВІДОМОСТІ МОЛОДШОГО ШКОЛЯРА.....15

ФІЗИЧНА КУЛЬТУРА ТА СПОРТ20

Діщенко Д.В. ОРГАНІЗАЦІЯ ФІЗИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ В
СИСТЕМІ СЛУЖБОВОЇ ПІДГОТОВКИ ПРАЦІВНИКІВ
НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ20

ІСТОРИЧНІ НАУКИ22

Подварський І.А. АГІТАЦІЙНО-ПРОПАГАНДИСТСЬКА
ДІЯЛЬНІСТЬ ОУН У 1929—1939 РР.....22

ЮРИДИЧНІ НАУКИ26

Гіденко Є.С. ВИКОНАННЯ СЛУЖБОВИХ ОBOB'ЯЗКІВ ПОЛІЦЕЙСЬКИМИ ПІД ЧАС ДІЇ ВОЄННОГО СТАНУ...26

Лещенко А.С. ПРАВОВИЙ СТАТУС ПОТЕРПІЛОГО: ПОРІВНЯЛЬНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ ЗАКОНОДАВСТВА УКРАЇНИ ТА РЕСПУБЛІКИ КАЗАХСТАН.....28

Огнев'юк Т.В. ПРАВОВІ ПЕРЕДУМОВИ ЗАПРОВАДЖЕННЯ ВІЙСЬКОВОЇ ЮСТИЦІЇ В УКРАЇНІ33

Расторгуєва Н.О. ОКРЕМІ ПИТАННЯ СПОСОБІВ ЗАХИСТУ ОСОБИСТИХ НЕМАЙНОВИХ ПРАВ ФІЗИЧНИХ ОСІБ37

Серга Д.О. ОСОБЛИВОСТІ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ КРИМІНАЛЬНИХ ПРОСТУПКІВ.....40

Хирса А.В. ОСОБЛИВОСТІ ЗАКОНОДАВЧОГО РЕГУЛЮВАННЯ ПОКАРАНЬ, ЯКІ МОЖУТЬ БУТИ ЗАСТОСОВАНІ ДО НЕПОВНОЛІТНІХ44

ЕКОНОМІЧНІ НАУКИ

Черкас Н.В.,

Магістр 2-ого року навчання

*ПрАТ «ВНЗ «Міжрегіональна академія управління
персоналом»*

ОСОБЛИВОСТІ МЕХАНІЗМУ ФОРМУВАННЯ І ВИКОРИСТАННЯ ПРИБУТКУ ПІДПРИЄМСТВА

Прибуток є однією з найважливіших фінансових категорій, адже відображає успіх підприємства і впливає на економічний розвиток держави, збільшення ринкової вартості підприємства, формування його фінансових ресурсів, ефективність виробничої діяльності.

У літературі одні дослідники розглядають прибуток у вигляді відсотку, заробітної плати та ренти, інші стверджують, що прибуток – це відсоток на капітал. У країнах з розвинутою ринковою економікою розповсюджена концепція, відповідно до якої прибуток є винагородою за підприємницькі здібності. А капітал, при цьому, на думку більшості авторів є головним джерелом прибутку. Провівши аналіз існуючих підходів вчених до визначення поняття прибутку в економічній літературі, вважаємо, що на цей час в науковій літературі не має спільної точки зору щодо визначення зазначеної економічної категорії, однак найбільш узагальнене поняття «прибуток» розкриває І. О. Бланк: «Прибуток являє собою виражений у грошовій формі чистий дохід підприємця на вкладений капітал, що характеризує його винагороду за ризик здійснення підприємницької діяльності, він є різницею між сукупними доходами і сукупними витратами у процесі здійснення цієї діяльності» [1]. У цьому визначенні додатково враховано фактор ризику, характерний для усіх без винятку господарюючих суб'єктів, що функціонують в сучасних умовах ведення господарства.

В умовах ринкових відносин прибуток є основним джерелом вдосконалення матеріально-технічної бази підприємств та фінансування його розвитку й забезпечення всіх форм інвестування. Крім того, він

виступає критерієм доцільності під час схвалення господарських рішень на підприємстві: оскільки більшість рішень підприємства пов'язана з витрачанням ресурсів (матеріальних, трудових, фінансових), їх потрібно розглядати з урахуванням величини прибутку, який підприємство отримає внаслідок їхньої реалізації.

Надзвичайну роль для розвитку підприємства грає формування дієвого механізму управління прибутком, тобто процесом його формування і використання як частини загальної системи управління підприємством, яка забезпечує вплив на чинники, від яких залежить результат діяльності підприємства. Управління прибутком представляє собою систематичний, цілеспрямований процес підготовки, оцінки, відбору й реалізації управлінських рішень з усіх питань які стосуються його формування, розподілу й використання на підприємстві (рис. 1).

Рис. 1 Схема системи управління прибутком підприємства

Джерело: складено на основі [2; 3; 4]

Основною метою управління прибутком є пошук найбільш

ефективних джерел його формування, а також напрямків розподілу та використання для забезпечення сталого розвитку й максимізації ринкової вартості підприємства.

З огляду на особливості процесу генерування прибутку та його ролі у подальшому розвитку суб'єкта господарювання, механізм управління його прибутком передбачає три форми управління, зокрема управління доходами та витратами підприємства, тобто формуванням прибутку, його розподілом та використанням. У результаті проведених досліджень властивостей, структури механізму управління прибутком підприємства пропонуємо такий механізм формування і використання прибутку підприємства.

1. Формування прибутку розглядаємо як процес створення його в процесі господарської діяльності суб'єкта господарювання. На наш погляд, управляти формуванням прибутку означає управляти обсягом реалізації продукції, тобто кількістю та ціною продукції (управляти доходами підприємства), і при цьому здійснювати діяльність з найменшими витратами (управляти витратами підприємства). При цьому, зважаючи на специфіку фінансово-господарської діяльності підприємства, у якості доходів розглядаємо виручку від реалізації продукції, робіт та послуг, інші доходи.

Так, від операційної діяльності прибуток формується в результаті виробництва або реалізації продукції, товарів, робіт чи послуг, що забезпечує основну частку доходів підприємства. Також на обсяг прибутку підприємства впливають результати від фінансової діяльності (призводить до зміни розміру та складу власного й позикового капіталу підприємства) та інвестиційної діяльності (пов'язана з придбанням та реалізацією необоротних активів, що не є складовою частиною еквівалентів грошових коштів підприємства).

2. Розподіл і використання прибутку має бути організовано так, щоб всіляко стимулювати розвиток нових форм господарювання, забезпечувати підвищення ефективності виробництва тощо. Однією з найважливіших проблем, при цьому, є оптимальне співвідношення частки прибутку, що надходить до доходів бюджетів у якості податку на

прибуток підприємства і гарантує виконання фінансових зобов'язань перед державою та тієї частини, що залишається в розпорядженні підприємств та яка повинна максимально забезпечити виробничі та соціальні потреби підприємства й сприяти поліпшенню результатів виробничо-господарської та фінансової діяльності.

Якщо політика управління формуванням прибутку підприємства повинна бути спрямована на максимізацію розміру позитивного фінансового результату через виконання комплексу завдань щодо забезпечення зростання обсягів його діяльності, то політика управління використання прибутку підприємства повинна відображати основні вимоги загальної стратегії його розвитку, забезпечувати матеріальні інтереси власників і працівників, формувати необхідні обсяги інвестиційних ресурсів тощо

Сьогодні на вітчизняних підприємствах механізм формування і використання прибутку основним чином передбачає застосування таких традиційних технологій управління: за результатами, за цілями, на основі активізації діяльності персоналу, на основі потреб та інтересів. Вкрай рідкими є випадки застосування інноваційних підходів до управління, зокрема таких як бенчмаркінг, контролінг, формування системи збалансованих показників, грейдинг.

Отже, система формування і використання прибутку є органічно інтегрованою із загальною системою управління суб'єкта господарювання, оскільки прийняття управлінських рішень у будь-якій сфері його діяльності впливає на рівень прибутку, що є основним джерелом фінансування розвитку та зростання доходів власників підприємства. Забезпечення ефективного управління прибутком є важливим стратегічним завданням для кожного підприємства, що чітко усвідомлюють необхідність застосування комплексного і системного підходів до реалізації відповідного завдання, й дозволяє забезпечити його оптимальне вирішення, враховуючи фактори впливу як зовнішнього, так і внутрішнього середовища.

Література:

1. Бланк И. А. Управление прибылью / И. А. Бланк. – Киев : Ника-Центр, 2007. – 768 с.
2. Андріяш А. С. Особливості управління прибутком підприємства / А. С. Андріяш, А. Ю. Моголова // Молодий вчений. – 2018. – № 6(1). – С. 68–70.
3. Бердник К. А. Управління прибутком на підприємстві та шляхи поліпшення цього процесу / К. А. Бердник, Ю. В. Гончаров // Вісник КНУТД. – 2015. – №1. – С. 170 – 174.
4. Мельничук Г. С. Теоретичні засади розробки механізму управління формуванням прибутку підприємства/ Г. С. Мельничук, А.А. Нестерук // Миколаївський національний університет імені В.О. Сухомлинського. – 2016. – С. 458 – 462.

МЕДИЧНІ НАУКИ

Сюсюка Володимир Григорович

доктор медичних наук, доцент

Бєленічев Ігор Федорович,

доктор біологічних наук, професор

Павлюченко Михайло Іванович

кандидат медичних наук, доцент

Кирилюк Олександр Дмитрович

кандидат медичних наук, директор

«Обласний перинатальний центр» Запорізької обласної ради

Шевченко Анна Олександрівна

кандидат медичних наук, асистент

Запорізький державний медичний університет

СТАН ГАМК-ЕРГІЧНОЇ СИСТЕМИ ВАГІТНИХ З ПСИХОЕМОЦІЙНИМИ ПОРУШЕННЯМИ, ЩО ЗУМОВЛЕНІ ТРИВОЖНІСТЮ

Психоемоційні порушення у жінок під час вагітності мають безпосередній вплив на її перебіг й зростання частоти акушерської та перинатальної патології (загрози передчасних пологів, гіпертензивних розладів, аномалій пологової діяльності, дистресу плода, підвищення частоти оперативного розродження) [1]. Порушення розвитку плода можуть бути змодельовані стресогенними агентами на всіх стадіях ембріогенезу та фетогенезу. Теорія внутрішньоутробного програмування ґрунтується на наявності так званих критичних періодів для розвитку і функціонування регуляторних механізмів на всіх рівнях. Пренатальний стрес програмує функціональні порушення у сфері нейроендокринної

регуляції систем репродукції, гіпоталамо-гіпофізарно-адреналової системи та поведінки [2, 3, 4]. Пренатальний стрес порушує взаємодію стрес-реалізуючої та стреслімітуючої систем, змінює активність ГАМК-ергічних рецепторів [5]. ГАМК (γ -аміномасляна кислота) – основний гальмівний нейромедіатор у центральній нервовій системі (ЦНС), синтезується при декарбоксилюванні глутамату, який є основною збудливою амінокислотою в ЦНС [6]. Відповідаючи за пригнічення активності нейронів, ГАМК відіграє вирішальну роль у формуванні ланцюгів під час розвитку, як через його первинну дію як нейромедіатора, а також як трофічний фактор [7].

Мета дослідження дати оцінку стану ГАМК-ергічної системи у вагітних з психоемоційними порушеннями, що зумовлені тривожністю.

Контингент обстежених і методи дослідження

Обстежено 90 жінок у II та III триместрах вагітності. Групи дослідження, були розділені в залежності від рівня ситуативної тривожності (СТ). Саме СТ є проявом, так званої, емоційної реакції на стресову ситуацію та характеризується суб'єктивно пережитими емоціями, на відміну від особистісної тривожності (ОТ), що є стійкою індивідуальною рисою та відображає схильність суб'єкта до тривоги. До основної групи включені 58 вагітних з середнім та високим рівнем СТ, а також 32 вагітні з рівнем тривоги 30 балів і нижче, що свідчить про низький рівень СТ (група порівняння). Критерієм виключення були захворювання серцево-судинної, сечової систем та ендокринна патологія. Середній вік вагітних в основній групі склав $27,4 \pm 0,8$ років і $27,8 \pm 1,5$ років у групі порівняння.

Психоемоційний стан вагітних досліджували з використанням комплексу психодіагностичних методів: напівструктуроване інтерв'ю та шкала ситуативної (СТ) та особистісної тривожності (ОТ) Ч.Д. Спілбергера, яка адаптована Ю.Л. Ханіним [8, 9]. Дослідження деяких показників ГАМК-ергічної системи, а саме визначення концентрації ГАМК, гліцину і глутамату здійснювали методом тонкошарової хроматографії. Концентрацію ГАМК, гліцину і глутамату визначали за стандартними зразками амінокислоти та відображали у

мкмоль/л [10]. Варіаційно-статистична обробка результатів здійснювалась з використанням ліцензованого стандартного пакету прикладних програм багатовимірною статистичного аналізу «STATISTICA 13.0».

Результати досліджень та їх обговорення Вивчення обміну амінокислот показало, що існує взаємозв'язок між дисфункцією окисно-відновних процесів та зміною балансу збудливих, а також гальмівних амінокислот. Встановлено зниження у плазмі крові вмісту гліцину та збільшення концентрації глутамату та ГАМК у вагітних з середнім та високим рівнем СТ у порівнянні з вагітними, які мають низький рівень СТ (табл. 1).

Таблиця 1

Рівень амінокислот у вагітних з урахуванням рівня СТ, Ме (Q25; Q75)

ПОКАЗНИКИ	Вагітні з середнім/високим рівнем СТ (n = 58)	Вагітні з низьким рівнем СТ (n = 32)	P
Гліцин, мкмоль/л	150,7 (131,2; 166,7)	164,5 (156,5; 181,7)	p < 0,05
Глутамат, мкмоль/л	129,7 (109,5; 164,96)	68,2 (56,1; 76,4)	p < 0,05
ГАМК, мкмоль/л	75,9 (63,8; 89,7)	62,9 (57,8; 76,7)	p < 0,05
Глутамат/ГАМК індекс	1,7 (1,2; 2,4)	1,0 (0,8; 1,2)	p < 0,05

Збільшення рівня глутамату є важливим доказом активації процесів знешкодження та утилізації аміаку системою виділення нирок. Гальмівні (ГАМК, гліцин) і збудливі (глутамат) нейромедіаторні системи відіграють важливу роль у вуглеводному та амінокислотному обміні головного мозку, а також периферичних органів і тканин. Оскільки глутамат та

ГАМК пов'язані між собою як сполучена метаболічна система, то виявлені зміни ($p < 0,05$) індексу глутамат/ГАМК у вагітних з середнім/високим рівнем СТ у порівнянні з вагітними, які мають низький рівень СТ свідчать про переважання процесів збудження над гальмуванням, характеризуючи стан адаптаційно-приспосувальних механізмів та забезпечуючи гомеостатичну функцію організму.

Висновок

Вивчення обміну амінокислот показало зниження у плазмі крові вмісту гліцину та зростання ГАМК у вагітних із середнім та високим рівнем СТ, порівняно з вагітними, які мають низький її рівень. Однак найсуттєвіше зростання мало місце при оцінці концентрації глутамату, рівень якого у тривожних вагітних майже у 2 рази перевищував відповідний показник жінок з низьким рівнем СТ. Такі особливості знайшли своє відображення і у зростанні глутамат/ГАМК-індексу.

Література

1. Сюсюка В. Г. Клініко-патогенетичні аспекти акушерських і перинатальних ускладнень у жінок з урахуванням психоемоційного стану та їх медико-психологічна корекція. Дисертація на здобуття наукового ступеня доктора медичних наук за спеціальністю 14.01.01 «Акушерство та гінекологія». – Запорізький державний медичний університет МОЗ України, Запоріжжя; Національна медична академія післядипломної освіти імені П. Л. Шупика МОЗ України, Київ, 2018.
2. Жук І. С., Щуревська О. Д., Пехньо Т.В. Реалії сучасної акушерської практики. Здоров'я жінчини. 2017; 3: 20-22.
3. Резников А. Г. Пренатальные факторы функциональной нейроэндокринной патологии в аспекте экспериментальных исследований. Репродуктивная эндокринология. 2016; 3: 8-15.
4. Сюсюка В., Кирилук О., Шевченко А., Сергієнко М., Колокот Н. Порушення психоемоційного стану під час вагітності як чинник впливу на акушерські та перинатальні ускладнення. Trends and prospects of scientific thought in medicine: collective monograph. International Science Group. – Boston : Primedia eLaunch, 2022. 91-96 p.

5. Резніков О. Г., Носенко Н. Д., Тарасенко Л. В., Сініцин П. В., Лимарєва А. А. Нейроендокринні та поведінкові ефекти пренатальної дії стресу та агоніста ГАМК. Журнал НАМН України. 2015; 21, 2: 135-141.
6. Ben-Ari Y. et al. GABA: a pioneer transmitter that excites immature neurons and generates primitive oscillations. *Physiol. Rev.* 2007; 87, 4: 1215-84.
7. Bassetti D. Keeping the Balance: GABA B Receptors in the Developing Brain and Beyond. *Brain Sci.* 2022; 22, 12 (4): 419. doi: 10.3390/brainsci12040419.
8. Астахов В. М., Бацылева О. В., Пузь І. В Психодіагностика в репродуктивній медицині. Вінниця: ООО «Нилан-ЛТД», 2016. 380с.
9. Потапов В. О., Чугунов В. В., Сюсюка В. Г., Губа Н. О., Котлова Ю. В. Дослідження психологічного стану вагітних з урахуванням психосоматичного компоненту: навчальний посібник. Дніпро; Запоріжжя: ТОВ «Карат», 2017. 126 с.
10. Чекман І. С., Бєленічев І. Ф., Нагорна О. О. та ін. Доклінічне вивчення специфічної активності потенційних лікарських засобів первинної та вторинної нейропротекції : метод. Рекомендації. Київ: ТОВ «Видавництво «Юстон», 2016. 80 с.

ПЕДАГОГІЧНІ НАУКИ

Черниш К.М

Вчителька початкових класів

ФОРМУВАННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ СВІДОМОСТІ МОЛОДШОГО ШКОЛЯРА

«Кожний виховний крок у нас повинен бути пронизаний патріотичним вихованням, і якщо це не так, то це виховання нікуди не годиться. Якщо мені говорять, що у мене все добре, але нема патріотичного виховання, то я повинен це розуміти так, що вся робота зовсім нічого не варта»

А. Макаренко

Національна свідомість є найважливішим чинником гармонійно розвиненої особистості. Дуже важливо формувати це поняття з раннього дитинства.

Саме сьогодні за новою концепцією НУШ вчителі початкової ланки повинні відповісти на істотно важливе запитання: як сформувати цю свідомість у школяра, яка потім впродовж всього життя дбайливо оберігаючи і примножуючи систему цінностей, яка властива саме нашому українському суспільстві.

Засвоєння правильної національної свідомості повинно забезпечувати соціо-культурний досвід, що потребує спеціально організованого, цілеспрямованого процесу. В здобувачів освіти саме педагог-інноватор повинен сформувати цю свідомість, яка здатна не лише об'єктивно оцінити соціально-економічні перетворення в країні, а й стати безпосередньо соціально-активною спільнотою.

Національно-патріотичне виховання дітей та молоді – це комплексна та цілеспрямована система, яка регулює відносини, що виникають у молоді. Ця система формує в молоді почуття гідності, патріотичної свідомості. Без свідомого патріотизму немає правильного виховання.

Адже, коли ми говорим про національне-патріотичне виховання в Новій українській школі, то робимо акцент на залученні здобувачів освіти до сприймання себе як гідних громадян своєї держави.

Основою національно-патріотичного виховання в нашій державі є поваги до державної мови, розуміння її актуальності та престижу.

Патріотичне виховання є складовою національного виховання, головною метою якого є становлення самостійного патріота України, гуманіста і демократа, готового до виконання громадянських і конституційних обов'язків, до успадкування духовних і культурних надбань українського народу, досягнення високої культури взаємин. Воно сприяє єднанню українського народу, зміцненню соціально-економічних, духовних, культурних основ розвитку українського суспільства і держави.

Як наголошено в Національній доктрині розвитку освіти України, пріоритетним напрямком в її реалізації є формування особистості, яка усвідомлює свою приналежність до українського народу, сучасної європейської цивілізації; виховання людини демократичного світогляду, яка поважає громадянські права і свободи, традиції народів і культур світу, національний, релігійний, мовний вибір кожної людини.

Патріотичне та духовне виховання підростаючого покоління забезпечить цілісність народу України, його національне відродження, об'єднання різних етносів і регіонів країни, соціально-економічний і демократичний розвиток України, розбудову та вдосконалення суверенної правової держави, соціально-політичну стабільність у державі та гідне представлення нашої країни у світі.

Актуальність курсового дослідження. Обрана проблема є багатогранною і вимагає розв'язання на філософському, теоретичному й технологічному рівнях з урахуванням вікових особливостей учнів. Провідним її аспектом є висвітлення умов оволодіння учнями початкових класів цінностями національної культури як особистісними, що не було предметом спеціального наукового аналізу.

Мета курсового дослідження - обґрунтувати на теоретичному рівні систему педагогічного забезпечення розвитку елементів національної свідомості учнів початкових класів.

Досягнення поставленої мети здійснюється шляхом розв'язання таких завдань:

- проаналізувати психолого-педагогічну літературу з теми дослідження, узагальнити основні теоретичні положення щодо розвитку національної свідомості особистості, умов, методів та засобів її формування;
- розглянути реалізацію засобів педагогіки партнерства в національній свідомості учнів початкової школи;
- обґрунтувати свідоме оволодіння учнем початкових класів національними цінностями.

Об'єкт курсового дослідження – формування національної свідомості учнів початкових класів.

Предмет курсового дослідження – освітнє середовище педагогічного забезпечення розвитку елементів національної свідомості особистості молодшого школяра.

Національна свідомість завжди формується в компоненті з національним вихованням. Це пояснює повний взаємозв'язок цих понять. Адже вчитель формує всебічно гармонійну особистість, що відповідає сучасним запитам сьогодення.

Національне виховання є органічним компонентом освіти і охоплює всі складові системи освіти. В основу національного виховання мають бути покладені принципи гуманізму, демократизму, єдності сім'ї і школи, наступності та спадкоємності поколінь. Це виховання є конкретним проявом загальнолюдського та демократичного виховання. Причому, це виховання має фокусуватися безпосередньо на розвиток дитини, саме Концепція нової української школи акцентує увагу на принципі дитиноцентризму. Здобувачі освіти в умовах нової школи стають повноправними громадянами-патріотами.

Головна мета національного виховання – набуття молодим поколінням соціального досвіду, успадкування духовних надбань українського народу, досягнення високої культури міжнаціональних взаємин, формування у молоді незалежно від національної належності особистісних рис громадян Української держави, розвиненої духовності,

фізичної досконалості, моральної, художньо-естетичної, правової, трудової, екологічної культури.

Неоцінену увагу розвитку та вихованню приділяв великий український педагог В. Сухомлинський. За словами В. Сухомлинського, роки навчання у початкових класах є цілим періодом морального, інтелектуального, емоційного, фізичного розвитку, який буде реальною справою лише за умови, що дитина живе багатим життям сьогодні, а не тільки готується до оволодіння знаннями завтра. Підсумовуючи, його слова можна зробити висновок, що роль педагога-фасилітатора в НУШ є важливим підґрунтям формування нової формації здобувача освіти.

Формування у молодшого школяра певної компетентності зумовлює виникнення факторів:

- якісно новим способом життя та діяльності — переходом до систематичного, психічного й розумового розвитку нервової системи, мислення, пам'яті, уваги, характеру, сили волі;
- змістом навчальних планів, програм і підручників для 1-4 класів;
- незаперечним авторитетом першого вчителя у житті дитини;
- сильним впливом сім'ї [4].

У вихованні молодших школярів великої уваги потребує формування їхнього характеру: навичок поведінки, витривалості, чуйності, доброти й милосердя, вміння долати труднощі, вироблення цілеспрямованості й стійкості уваги, організованості, ощадності, хазяйновитості. Не менш важливим має бути вироблення духовно-моральних та вольових рис: патріотизму, працьовитості, розумної ініціативи, відповідальності, національної свідомості, рішучості й наполегливості, сумлінного ставлення до навчання, охайності, дисциплінованості, згуртованості, чесності, людської гідності, скромності, взаємної пошани й терпимості, осудливого ставлення до егоїзму, неробства, чванства.

Нова освітня політика України повинна соціально, ментально і культурно відтворювати потреби українського суспільства і держави.

Розробники Держстандарту початкової освіти (2018) головною метою початкової освіти вважають всебічний розвиток дитини, її талантів, здібностей, компетентностей і наскрізних умінь відповідно до вікових та

індивідуальних психофізіологічних особливостей і потреб, формування цінностей, розвиток самостійності, творчості та допитливості.

Завдання сучасної системи виховання, які впливають із суспільних потреб сьогодення, полягають у реальному переході до педагогічної творчості та індивідуального впливу, у переорієнтації учнівських і вчительських колективів на подолання авторитарно-командного стилю у ставленні до учнів. Пріоритетним стає гуманістичне виховання — створення умов для цілеспрямованого систематичного розвитку людини як суб'єкта діяльності, особистості, індивідуальності.

Основні завдання виховної діяльності зумовлені пріоритетними напрямами реформування школи, визначеними Державною національною програмою «Освіта» («Україна ХХІ століття»), до яких належать:

- формування національної свідомості, любові до рідної землі, свого народу, бажання працювати задля держави, готовності її захищати;
- забезпечення духовної єдності поколінь, виховання поваги до батьків, жінки-матері, культури та історії свого народу;
- формування високої мовної культури, оволодіння українською мовою;
- прищеплення шанобливого ставлення до культури, звичаїв, традицій українців та представників інших національностей, які мешкають на території України;
- виховання духовної культури особистості, створення умов для вибору нею своєї світоглядної позиції;
- утвердження принципів вселюдської моралі: правди, справедливості, патріотизму, доброти, працелюбності та інших чеснот;
- формування творчої, працелюбної особистості, виховання цивілізованого господаря;
- забезпечення повноцінного фізичного розвитку дітей і молоді, охорони та зміцнення їх здоров'я;
- виховання поваги до Конституції, законодавства України, державної символіки

ФІЗИЧНА КУЛЬТУРА ТА СПОРТ

Діщенко Д.В.

*старший викладач кафедри
спеціальної фізичної підготовки
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ*

ОРГАНІЗАЦІЯ ФІЗИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ В СИСТЕМІ СЛУЖБОВОЇ ПІДГОТОВКИ ПРАЦІВНИКІВ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ

Відповідно до Наказу Міністерства внутрішніх справ України № 50 від 26 січня 2016 р. затверджено Положення про організацію службової підготовки працівників Національної поліції України, службова підготовка працівників поліції це система заходів, орієнтованих на освоєння та оновлення необхідного знання, уміння та навичок працівника поліції зважаючи на специфіку та профіль його службової діяльності [1]. Також, відповідно до Положення про організацію службової підготовки працівників Національної поліції України можна визначити абсолютний перелік завдань, видів та приблизно форм службової підготовки правоохоронців. Службова підготовка містить в собі: загальнопрофільну, функціональну, тактичну, вогневу та фізичну підготовку. [2]

Ми розглянемо організацію саме фізичної підготовки працівників поліції. Фізична підготовка це комплекс заходів та засобів, які спрямовані на вироблення та покращення рухових вмінь та навичок, на прогрес фізичних якостей та здатностей поліції, включаючи всі особливості професійної діяльності. Система фізичної підготовки складається з таких планових занять: по-перше повинні вдосконалити навички з загальної фізичної підготовки, а саме витривалість, швидкість, силові риси, які допоможуть в подальшому при переслідування правопорушника; по-

друге, навчитись тактиці самозахисту та особистої безпеки, а саме рухомі якості, які необхідні в повсякденній діяльності, а також при виникненні екстремальної ситуації, застосування прийомів самозахисту; по-третє, відвідання масових фізкультурно-спортивних заходів та секцій занять з видів спорту.

Загальна фізична підготовка та тактика самозахисту засвоюються поліцейськими в навчальних групах за місцем несення служби, де проводяться фізичні вправи, що впливають на швидку адаптацію до зміни навантаження, відпрацьовуючи тактику самозахисту. Заняття з фізичної підготовки проводяться у апаратах НПУ, ГУНП, територіальних підрозділах, тренінгових центрах працівниками підрозділів професійного навчання; у закладах (установах) – профільними кафедрами. Якщо в органах, закладах (установах) поліції відсутній тренер (викладач) спеціальної фізичної підготовки, то заняття повинен провести поліцейські, які володіють методикою проведення заняття з фізичної підготовки.[3]

Фізична підготовка поліцейських в цілому містить теоретичні знання, методику формування фізичних навичок, практику застосування фізичного впливу, спеціальні засоби та способи допомоги, освоєння основних фізичних вправ, які виконуються з дотриманням заходів запобігання травматизму.

Література:

1. Про затвердження Положення про організацію службової підготовки працівників Національної поліції України: Наказ Міністерства внутрішніх справ України № 50 від 26 січня 2016р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0260-16#Text>

2. Головацький О.О.«Службова підготовка поліцейських в умовах реформування системи МВС України: теорико-правовий аспект» URL: <[CFB3E2E4E5EDEDEEF3EAF0E0BFEDF1FCEAE8E920EFF0E0E2EDE8F7E8E920F7E0F1EEFE8F120B920335F323031375FCDCCEC2DBC92E706466](https://oduv.gov.ua/CFB3E2E4E5EDEDEEF3EAF0E0BFEDF1FCEAE8E920EFF0E0E2EDE8F7E8E920F7E0F1EEFE8F120B920335F323031375FCDCCEC2DBC92E706466)> (oduv.gov.ua)

3. В. А. Дідковський, В. В. Бондаренко, О. В. Кузенков, Навчальний посібник «Фізична підготовка працівників національної поліції України»,Київ 2019

ІСТОРИЧНІ НАУКИ

Подварський І.А.,

викладач суспільних дисциплін

Сумського будівельного коледжу

АГІТАЦІЙНО-ПРОПАГАНДИСТСЬКА ДІЯЛЬНІСТЬ ОУН У 1929—1939 РР.

Агітаційно-пропагандистська діяльність ОУН у міжвоєнний період була зосереджена на тому, щоб охопити організаційним впливом якнайширші кола українського народу, а також представників інших націй. Вона виховувала дух непримиренності щодо окупантів, передусім Польщі й СРСР. Її основним завданням було опановувати молоде покоління та викликати потяг до активної роботи серед українського суспільства.

Основними формами в агітаційно-пропагандистській діяльності ОУН були: організація мітингів, демонстрацій, бойкотів, зборів, курсів і вишколів, видавнича справа тощо. Організація здебільшого застосовувала такі методи в своїй роботі: бесіду (без певної мети), розмови (з конкретною метою), промови агітаторів, дискусії з опонентами, мистецькі заходи (пісні, вистави), перестороги.

Основними засобами в агітаційно-пропагандистській роботі ОУН були:

а) живе слово (передовсім сільські збори, на яких виголошували промови; співи; також ОУН доволі широко використовувала «шептану пропаганду», яка мала на меті мобілізувати населення і деморалізовувати супротивника. Вона була грізною зброєю організації проти польської влади і стримувала її занадто активних чиновників);

б) друковане слово (найважливішими засобами була преса, брошури, листівки, відозви, хроніки, військові та революційні посібники, інструкції до населення);

в) мистецькі (вірші, оповідання, сатира і карикатура);

г) живі засоби (особисті приклади провідників та рядових членів — підпільників ОУН).

Агітаційно-пропагандистська діяльність поділялася на внутрішню та зовнішню. До першої належали: пропагування національно-державницької ідеології; плекання народної моралі і дисципліни та поширення гасла «Опертя на власні сили»; популяризація інтересів нації над усіма іншими; сповідування ідеалів свободи та самопосягати заради національної справи; плекання віри в перемогу над ворогами.

Зовнішня пропаганда мала на меті:

- 1) довести необхідність створення союзу поневолених народів;
- 2) здобувати добру славу для української нації та її національно-визвольної боротьби через пресу, спеціальну літературу та проведення різного роду міжнародних конференцій;

- 3) ширити деморалізацію серед представників ворожих держав (Польщі й СРСР) усякими способами та виробляти неприхильну інформацію про ворогів України, щоб паралізувати їхню контрпропаганду [2, с.241].

Для ведення активної агітаційно-пропагандистської діяльності ОУН потребувала великої кількості таких матеріалів, щоби з їхньою допомогою революціонізувати українське суспільство. Оскільки видання цих матеріалів здійснювалося здебільшого за кордоном, ОУН шукала безпечних шляхів доставки. У червні 1930 р. в Косові під головуванням Ярослава Макарушки було обговорено створення додаткових пересильних пунктів на кордонах Чехословаччини й Румунії. На окружній конференції ОУН у Стрию 26 квітня 1931 р. за участю Богдана Кравціва, Зенона Коссака, Горбового й ін. було розроблено зручні маршрути пересилки підпільної літератури [3].

Необхідність транспортувати літературу через кордон створювала чимало труднощів. У зв'язку з цим постала проблема розгортання пресової мережі на етнічних українських землях.

Для успішного друку та розповсюдження видань ОУН необхідно було створити розгалужену підпільну мережу організації в Галичині. Насамперед ОУН вирішила налагодити видання легальних націоналістичних часописів.

З цією метою вже восени 1929 р. було викуплено перемиський тижневик «Український голос», який незабаром, завдяки працям Б. Кравціва, Степана Охримовича, Осипа Бойдуника, Олеса Бабія, Ю. Вассіяна, Є. Онацького, перетворився на трибуну націоналістичної думки Західної України. Редагував часопис Зенон Пеленський [1].

Політична спрямованість «Українського голосу» швидко привернула увагу польської поліції. Почалися різні заборони й конфіскації, які утруднювали роботу редакції та спричиняли відчутні матеріальні збитки. 11 серпня 1930 р. З. Пеленського було покликано до військової служби, а через місяць заарештовано весь склад редакції й опломбовано приміщення.

Видання «Українського голосу» відновив редактор Євген Зіблікевич, за участю Б. Кравціва та Ю. Вассіяна. Часопис залишався під контролем ОУН аж до його заборони польською владою 1932 р. [4].

У Львові під контролем ОУН перебувало також молодіжне видання «Студентський шлях» (1932—1934) і тижневик «Наш клич» (1933), за які відповідав Володимир Янів. Одного зі співробітників «Студентського шляху», Дмитра Штикала, у червні 1934 р. було арештовано й відправлено до Берези Картузької, після чого часопис перестав виходити.

Тижневик «Наш клич» виходив від 19 березня до 23 жовтня 1933 р. Його перші два номери (за 19 і 26 березня 1933 р.) були конфісковані Львівським міським старостом. Проте часопис надалі з'являвся в місті значним накладом.

На території України ОУН мала також чимало підпільних друкарень. Зокрема влітку 1937 р. на Підгаєччині вже діяла підпільна друкарня Крайового Проводу ОУН під кодовою назвою «Мандоліна», яка замінила організаційні друкарні на Стрийщині. Вона розміщувалась на хуторі біля с. Угринів, у хаті селянина Теодора Вирсти. Друкарнею опікувався Василь Кук, який звільнився з в'язниці і, щоб продовжити підпільну діяльність, перейшов на нелегальне становище. Головним друкарем і художником-гравером був юнак із с. Носова Іван Пушка. Тут друкувалися відозви Головного й Крайового Проводів ОУН, вишкільні матеріали, брошури, листівки тощо. Багато подібних друкарень існувало і на Львівщині.

Таким чином агітаційно-пропагандистська діяльність ОУН була налагоджена на досить високому рівні. Це давало змогу досягати вагомих результатів. Точно встановити структуру агітаційно-пропагандистського апарату до сих пор важко через часті зміни керівництва, яке, своєю чергою, змінювало схеми роботи.. В агітаційно-пропагандистській діяльності ОУН використовувала різноманітні форми і методи — залежно від умов підпільної роботи й боротьби. Особливо слід наголосити на масштабності та організованості видавничої справи й усної пропаганди. Якісний добір кадрів та добре поставлена ідеологічно-виховна робота дали ОУН можливість наприкінці 1930-х рр. перетворитись у провідну політичну силу в Західній Україні.

Література

1. Качмар В., Савчак В. Громадське і політичне життя в Перемишлі між двома світовими війнами // Перемишль – Західний бастион України / За ред. Б. Загайкевича. – Нью Йорк, 1968. – С. 166.
2. Ленкавський С. Внутрішня пропаганда ОУН // Український націоналізм. Твори / Упор. О. Сич. – Івано-Франківськ, 2002. – Т. 1. – 600 с.
3. Мартинець В. Наша тактика // Розбудова нації. – Прага, 1930. – № 25-26. – С. 3.
4. Стасюк О. Видавнича діяльність ОУН в міжвоєнний період // Україна: культурна спадщина, національна свідомість, державність. Інститут Українознавства ім. І. Крип'якевича НАН України. – Львів, 2000. – Вип. 7. – С. 378

ЮРИДИЧНІ НАУКИ

Гіденко Євген Сергійович

викладач кафедри

тактико-спеціальної підготовки

Дніпропетровського державного

університету внутрішніх справ

ВИКОНАННЯ СЛУЖБОВИХ ОBOB'ЯЗКІВ ПОЛІЦЕЙСЬКИМИ ПІД ЧАС ДІЇ ВОЄННОГО СТАНУ

Згідно ст. 3 Конституції України, людина, її життя і здоров'я, честь та гідність, недоторканість і безпека визначаються в Україні найвищою соціальною цінністю [1]. Таким чином, держава, як гарант цього права, створює систему заходів із захисту населення від різного роду небезпеки (аварій, катастроф техногенного, екологічного, природного та воєнного характеру). На Кабінет Міністрів України центральні й місцеві органи виконавчої влади, органи місцевого самоврядування, підприємства установи і організації покладається обов'язок щодо забезпечення конституційного права людей на життя.

Робота Національної поліції, за умови запровадження військового стану, визначається чинним законодавством і займає особливе місце за змістом завдань в умовах діяльності. Ці види діяльності регулюються Законом України «Про правовий режим військового стану» [4]. Ефективність роботи Національної поліції під час дії військового стану, забезпечується керівником органу або підрозділу Національної поліції, який має вжити заходів, визначених планом підготовки дій на цей період. Такий план передбачає комплекс заходів, спрямованих на підготовку особового складу до бойової готовності та забезпечення громадської безпеки та громадської безпеки та порядку у зоні оперативної

відповідальності [2, с. 357]. Одним із завдань Національної поліції України є надання в межах, визначених законом, послуг з допомоги особам, які внаслідок надзвичайних ситуацій потребують такої допомоги. Виконання інших (додаткових) повноважень може бути покладене на поліцію виключно законом [3].

Висока складність забезпечення громадського порядку в умовах військового стану вимагає належної професійної підготовки працівників поліції. Відтак, правоохоронці мають знати та тактику дій, чітко дотримуватись заходів особистої безпеки та заходів поводження з вогнепальною зброєю.

У разі виникнення загрози державному суверенітету або територіальній цілісності України, органи та підрозділи, що входять до системи Національної поліції України, беруть участь у забезпеченні та здійсненні заходів правового режиму воєнного стану у разі його оголошення на всій території України або в окремій місцевості [3].

Література:

1. Конституція України (*Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1996, № 30, ст. 141*) URL:

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр#Text>;

2. М. В. Ковалів, З. Р. Кісіль, Д. П. Калянов Адміністративна діяльність: навч. Посібн. 2009. 398 с.;

3. Закон України «Про національну поліцію» (*Відомості Верховної Ради (ВВР), 2015, № 40-41, ст.379*) URL:

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19#Text> ;

4. Закон України «Про правовий режим воєнного стану» (*Відомості Верховної Ради (ВВР), 2015, № 28, ст.250*) URL:

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/389-19#Text> .

Лещенко А.С.,

*студентка ННІ права та інноваційної освіти
Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ*

Науковий керівник:

Скок О.С.,

*к.ю.н., доцент кафедри кримінально-правових дисциплін
Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ*

ПРАВОВИЙ СТАТУС ПОТЕРПІЛОГО: ПОРІВНЯЛЬНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ ЗАКОНОДАВСТВА УКРАЇНИ ТА РЕСПУБЛІКИ КАЗАХСТАН

КПК України, у ст. 55, визначає, що «Потерпілим у кримінальному провадженні може бути фізична особа, якій кримінальним правопорушенням завдано моральної, фізичної або майнової шкоди, юридична особа, якій кримінальним правопорушенням завдано майнової шкоди, а також адміністратор за випуском облігацій, який відповідно до положень Закону України «Про ринки капіталу та організовані товарні ринки» діє в інтересах власників облігацій, яким кримінальним правопорушенням завдано майнової шкоди» [1]. Також, відповідно до ч. 3 ст. 55 КПК України «Потерпілим є також особа, яка не є заявником, але якій кримінальним правопорушенням завдана шкода і у зв'язку з цим вона після початку кримінального провадження подала заяву про залучення її до провадження як потерпілого» [1].

Вознюк А. А., досліджуючи потерпілого як факультативну ознаку об'єкта кримінального правопорушення, виділяє наступні його ознаки: по-перше, біологічні, які надають потерпілому, зокрема, вікову характеристику, статеву приналежність та стан здоров'я; по-друге, соціальні, як-от приналежність до соціального статусу, національність, освіта, ставлення до релігії та політичні переконання; по-третє, юридичні,

які характеризують потерпілого від кримінального правопорушення в кримінально-правовому аспекті [2, с. 67-68].

Потерпіла особа, відповідно до положень чинного законодавства, наділена певним колом прав та обов'язків. Зокрема, ст. 56 КПК України, визначає право: бути повідомленим про свої права та обов'язки; знати сутність підозри та обвинувачення, бути повідомленим про обрання, зміну чи скасування щодо підозрюваного, обвинуваченого заходів забезпечення кримінального провадження та закінчення досудового розслідування; подавати докази слідчому, прокурору, слідчому судді, суду; заявляти відводи та клопотання; за наявності відповідних підстав - на забезпечення безпеки щодо себе, близьких родичів чи членів своєї сім'ї, майна та житла; давати пояснення, показання або відмовитися їх давати; оскаржувати рішення, дії чи бездіяльність слідчого, прокурора, слідчого судді, суду в порядку, передбаченому КПК України; мати представника та в будь-який момент кримінального провадження відмовитися від його послуг; давати пояснення, показання рідною або іншою мовою, якою він вільно володіє, безоплатно за рахунок держави користуватися послугами перекладача в разі, якщо він не володіє державною мовою чи мовою, якою ведеться кримінальне провадження; на відшкодування завданої кримінальним правопорушенням шкоди в порядку, передбаченому законом; знайомитися з матеріалами, які безпосередньо стосуються вчиненого щодо нього кримінального правопорушення, в порядку, передбаченому КПК, у тому числі після відкриття матеріалів згідно зі ст. 290 КПК, а також знайомитися з матеріалами кримінального провадження, які безпосередньо стосуються вчиненого щодо нього кримінального правопорушення, у випадку закриття цього провадження; застосовувати з додержанням вимог КПК технічні засоби при проведенні процесуальних дій, в яких він бере участь; одержувати копії процесуальних документів та письмові повідомлення у випадках, передбачених КПК; на негайне прийняття і реєстрацію заяви про кримінальне правопорушення, визнання його потерпілим; отримувати від уповноваженого органу, до якого він подав заяву, документ, що підтверджує її прийняття і реєстрацію; подавати докази на

підтвердження своєї заяви; брати участь у слідчих (розшукових) та інших процесуальних діях, під час проведення яких ставити запитання, подавати свої зауваження та заперечення щодо порядку проведення дії, що заносяться до протоколу, а також знайомитися з протоколами слідчих (розшукових) та інших процесуальних дій, виконаних за його участі; отримувати копії матеріалів, які безпосередньо стосуються вчиненого щодо нього кримінального правопорушення, після закінчення досудового розслідування; бути завчасно поінформованим про час і місце судового розгляду; брати участь у судовому провадженні; брати участь у безпосередній перевірці доказів; підтримувати обвинувачення в суді у випадку відмови прокурора від підтримання державного обвинувачення; висловлювати свою думку під час вирішення питання про призначення покарання обвинуваченому, а також висловлювати свою думку при вирішенні питання про застосування примусових заходів медичного або виховного характеру; знайомитися з судовими рішеннями, журналом судового засідання і технічним записом кримінального провадження в суді; оскаржувати судові рішення в порядку, передбаченому КПК [1]. Щодо обов'язків потерпілої особи, то згідно положень ст. 57 КПК України, ними є прибуття за викликом до слідчого, прокурора, слідчого судді, суду, а в разі неможливості своєчасного прибуття - завчасно повідомити про це, а також про причини неможливості прибуття; не перешкоджання встановленню обставин вчинення кримінального правопорушення; не розголошення без дозволу слідчого, прокурора, суду відомостей, які стали йому відомі у зв'язку з участю у кримінальному провадженні і які становлять охоронювану законом таємницю [1].

Для порівняння, КПК Республіки Казахстан, у ч. 1 ст. 71, визначає, що «Потерпілим у кримінальному процесі визнається особа, щодо якої є підстави вважати, що їй безпосередньо кримінальним правопорушенням завдано моральної, фізичної чи майнової шкоди» [3]. Також, положення ч. 12 ст. 71 КПК Республіки Казахстан, вказують на те, що «Потерпілим може бути визнано юридичну особу, якій кримінальним правопорушенням завдано майнової шкоди», - в такому випадку права та

обов'язки потерпілого здійснює представник юридичної особи [3]. Права та обов'язки потерпілої особи визначені ч.ч. 6, 8 ст. 71 КПК Республіки Казахстан. Так, потерпілий наділений правом знати про пред'явлену підозру та обвинувачення; давати показання рідною мовою або мовою, якою володіє; подавати докази; заявляти клопотання та відводи; користуватися безкоштовною допомогою перекладача; мати представника; отримувати майно, вилучене в нього органом кримінального переслідування як засіб доведення або подане ним самим, а також майно, що належить йому, вилучене у особи, яка вчинила заборонене кримінальним законом діяння, отримувати належні йому оригінали документів; примиритися, у тому числі у порядку медіації, з підозрюваним, обвинуваченим, підсудним у випадках, передбачених законом; висловити згоду на застосування наказного провадження у справі про кримінальний проступок або про злочин невеликої тяжкості; знайомитися з протоколами слідчих дій, що провадяться за його участю, та подавати на них зауваження; брати участь з дозволу слідчого або дізнавача у слідчих діях, що проводяться за його клопотанням або клопотанням його представника; знайомитися після закінчення досудового розслідування з усіма матеріалами справи, виписувати з неї будь-які відомості та в будь-якому обсязі, за винятком відомостей, що становлять державну таємницю; заявляти клопотання про надання заходів безпеки йому та членам його сім'ї, нерозголошення обставин приватного життя, про застосування щодо підозрюваного заборони на наближення; отримати копії постанов про визнання його потерпілим або відмову в цьому, припинення досудового розслідування, обвинувального акта, протоколу прискореного досудового розслідування, протоколу обвинувачення, а також копії вироку та ухвали суду першої, апеляційної та касаційної інстанцій; брати участь у судовому розгляді справи у суді першої, апеляційної та касаційної інстанцій; виступати в судових дебатах; підтримувати обвинувачення, у тому числі у разі відмови державного обвинувача від обвинувачення; ознайомлюватися з протоколом судового засідання, має право проставляти свої підписи наприкінці протоколу, а при ознайомленні з частиною протоколу судового засідання - наприкінці

цієї частини; у разі застосування аудіо-, відеофіксації судового засідання - наприкінці протоколу, подавати зауваження на протокол; подавати скарги на дії (бездіяльність) органу, який веде кримінальний процес; оскаржити вирок та ухвали суду; знати про подані у справі скарги, клопотання прокурора та протести, подавати на них заперечення та брати участь у їх розгляді; захищати свої права та законні інтереси іншими способами, що не суперечать закону; знати про намір сторін укласти процесуальну угоду, про її умови та наслідки, пропонувати свої умови щодо відшкодування шкоди, заподіяної злочином, або заперечувати проти її укладання; отримання компенсації відповідно до законодавства Республіки Казахстан про Фонд компенсації потерпілим [3]. Відповідно до ч. 8 ст. 71 КПК Республіки Казахстан, потерпілий зобов'язаний: з'явитися на виклик органу, що веде кримінальний процес, правдиво повідомити всі відомі у справі обставини та відповісти на поставлені питання; не розголошувати відомості про обставини, відомі йому у справі; дотримуватися встановленого порядку під час провадження слідчих дій та під час судового засідання [3].

Отже, потерпілим може бути фізична та юридична особа, яким кримінальним правопорушенням завдано шкоду. Чинне процесуальне законодавство України та Республіки Казахстан закріплює чітке коло прав та обов'язків потерпілих осіб.

Література:

1. Кримінальний процесуальний кодекс України: Закон України від 13 квітня 2012 року, № 4651-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17#Text> (дата звернення 09.05.2022).
2. Вознюк А.А. Кримінальне право України. Загальна частина : конспект лекцій. К. : Нац. акад. внутр. справ, «Освіта України», 2016. 236 с.
3. Кримінально-процесуальний кодекс Республіки Казахстан: Закон Республіки Казахстан від 04 липня 2014 року, № 231-V. URL: https://online.zakon.kz/document/?doc_id=31575852&pos=86;-46#pos=86;-46 (дата звернення 09.05.2022).

Огнев'юк Т.В.,

к.ю.н., доцент кафедри приватного права

Навчально-наукового інституту права

Державного податкового університету, адвокат

ПРАВОВІ ПЕРЕДУМОВИ ЗАПРОВАДЖЕННЯ ВІЙСЬКОВОЇ ЮСТИЦІЇ В УКРАЇНІ

В умовах відкритої збройної агресії Російської Федерації проти України, стає нагальним питання належного функціонування в Україні системи військової юстиції, яка повинна відповідати за якісне розслідування військових злочинів, ефективний судовий захист прав, свобод та законних інтересів військовослужбовців. Правопорядок у Збройних Силах України забезпечується не лише діяльністю та особистим авторитетом військового командування, але й наявністю незалежних від військового командування системи органів військової юстиції. Попри визнання правничою спільнотою необхідності створення військових судів, правових передумов для їх роботи не було створено. Наведені обставини актуалізують дослідження питань, пов'язаних з запровадженням військової юстиції в Україні та розробкою якісного і такого, що відповідає вимогам воєнного часу, законодавчого регулювання означеного інституту.

Військова юстиція – це окрема правова система, яка застосовується до військовослужбовців, а в деяких випадках – і до цивільних осіб, діяльність яких тісно пов'язана зі збройними силами. Головною метою військової юстиції є збереження дисципліни, належного порядку в збройних силах та забезпечення їх боєздатності [4; С.2]. Визначення означеної головної мети є цілком виправданим зважаючи на специфіку сфери національної безпеки та оборони. Зважаючи на необхідність побудови цілісної системи військової юстиції зміни у цій сфері були розпочаті з відновлення військових прокуратур та реформування військової служби правопорядку.

Підтриманням правопорядку в Збройних Силах України на даний час займається спеціальне правоохоронне формування, яке було утворене ще у 2002 році - Військова служба правопорядку у Збройних Силах України. Положеннями ст. 3 Закону України «Про Військову службу правопорядку в Збройних Силах України» визначено завдання вказаного органу, зокрема й ті, що покладаються на нього в разі введення в Україні чи в окремих її місцевостях режиму воєнного або надзвичайного стану, а також міститься імперативний припис, відповідно до якого на Службу правопорядку забороняється покладати завдання не передбачені цим Законом [3].

Відтак, з урахуванням того, що вказаний орган не наділений функціями здійснювати заходи оперативно-розшукового характеру, з 2016 року тривають спроби законодавця створити новий спеціальний правоохоронний орган – Військову поліцію, який матиме виключне право здійснювати досудове розслідування злочинів, вчинених військовослужбовцями проти встановленого порядку несення військової служби та права ведення оперативно-розшукової діяльності. За тиждень до початку війни, 16 лютого 2022 року Верховною Радою України було підтримано в першому читанні законопроект про створення Військової поліції, як центрального органу виконавчої влади із спеціальним статусом, який забезпечує інтереси держави у сфері оборони та національної безпеки України із здійснення правоохоронної діяльності з попередження, виявлення, припинення, розслідування та розкриття злочинів, кримінальних проступків, віднесених до його підслідності. Втім, зі зрозумілих причин процес створення вказаного органу призупинився.

Спроби законодавця відновити військові прокуратури були результативними в 2014-ому році, втім у 2019-ому році їх знову було ліквідовано. Наразі відповідні повноваження виконує утворена Спеціалізована прокуратура у військовій та оборонній сфері, працівники якої не мають статусу військовослужбовців та повноважень діяти в зоні бойових дій, що почасти унеможлиблює оперативне розслідування злочинів, які відбуваються на означеній території. 01 квітня 2022 Верховна Рада України схвалила Закон України «Про внесення змін до

деяких законів України щодо удосконалення діяльності органів прокуратури в умовах збройної агресії проти України», однак вказаний нормативний акт не був підтриманий Президентом України, який ініціював його доопрацювання у відповідному профільному комітеті.

Будь-яка система передбачає функціональну єдність структурних елементів, або ж компонентів, що складають її інституційний зміст. Система військової юстиції є залежною від системних вимог і положень правового забезпечення національної безпеки у воєнній сфері [5, С.141]. За умови створення Військової поліції та відновлення військових прокуратур, наступним кроком в побудові органів військової юстиції повинно стати розроблення теоретичної концепції функціонування військових судів в Україні. Розроблення законодавства у сфері правосуддя є складним завданням, яке потребує не тільки порівняльного аналізу законодавства інших країн, але й врахування обставин об'єктивної дійсності. Інститут військових судів успішно функціонує в Польщі, Великобританії та Франції. До ліквідації в 2010 році військові суди діяли в системі судів загальної юрисдикції України, втім були визнані пережитком радянських часів та ліквідовані. Таке рішення начебто відповідало європейським стандартам системи правосуддя, однак з погляду воєнної дійсності стає абсолютно зрозумілим, що ліквідація військових судів була завершальним кроком планомірного знищення існуючої системи військової юстиції в Україні на догоду Російській Федерації.

З урахуванням вимог ст. 125 Закону України «Про судоустрій і статус суддів», ст. 17 Закону України «Про судоустрій і статус суддів» вбачається за доцільне запропонувати створити в системі судів загальної юрисдикції вищий спеціалізований суд - Вищий військовий суд України, до юрисдикції якого буде віднесено розгляд кримінальних проваджень про військові злочини в т.ч. вчинені військовослужбовцями Російської Федерації; кримінальні справи про злочини (навіть загальнокримінальні) вчинені військовослужбовцями; кримінальні справи про злочини, вчинені військовими в групі з цивільними особами. Такий суд може функціонувати за прикладом Вищого антикорупційного суду України та включати в себе апеляційну судову палату. Для забезпечення можливості

здійснювати виїзні судові засідання в т.ч. на територію ведення бойових дій, потрібно внесення змін до діючого кримінального процесуального законодавства. Крім того, на законодавчому рівні відповідно до приписів ст. 33 Закону України «Про судоустрій і статус суддів України» пропонується закріпити однією з вимог, що ставиться до судді Вищого військового суду України наявність статусу військовослужбовця Збройних Сил України. Для підвищення ефективності розгляду кримінальних справ військовим судом доцільно на базі Національної школи суддів України розробити спеціальний навчальний курс.

Підсумовуючи викладене, можна дійти висновку про те, що створення правових підстав запровадження військового суду в сучасній Україні є одним з першочергових завдань законодавця. Створення Вищого військового суду України дозволить підвищити якість та оперативність здійснення правосуддя; зменшить навантаження на суди загальної юрисдикції, які сьогодні внаслідок кадрового голоду мають на розгляді надзвичайно велику кількість справ та надасть змогу компетентно розглядати військові спори, наближеними професійно до даних правовідносин суддями.

Література:

1. Конституція України – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>
2. Закон України «Про судоустрій і статус суддів» - Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1402-19#Text>
3. Закон України «Про Військову службу правопорядку в Збройних Силах України» - Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3099-14#Text>
4. Вашакмадзе М. Особливості військової юстиції : практичне керівництво / Міндія Вашакмадзе – Женева : DCAF, 2018
5. Правові основи воєнної безпеки України: монографія / Є. Л. Стрельцов, С. Т. Полторак, Ю. В. Аллеров, О. В. Кривенко, П. П. Богуцький: відп. ред. Є. Л. Стрельцов. – Львів: НАСВ, 2016. – 188 с.

Расторгуєва Н.О.,

слухачка магістратури

Харківського національного університету внутрішніх справ

ОКРЕМІ ПИТАННЯ СПОСОБІВ ЗАХИСТУ ОСОБИСТИХ НЕМАЙНОВИХ ПРАВ ФІЗИЧНИХ ОСІБ

Вектор розвитку законодавства розвинених країн світу спрямований на ефективне забезпечення системи захисту прав людини. Людина визнається в Україні найвищою соціальною цінністю. Дане формулювання закріплено у Конституції України. Утвердження і забезпечення прав і свобод людини є головним обов'язком держави [1]. Особисті немайнові права є різновидом суб'єктивних прав, що виникають при регулюванні немайнових правовідносин. Основним із принципів здійснення зазначених прав є безперешкодність. Однак, незважаючи на забезпеченість здійснення особистих немайнових прав, гарантоване вимогами ст. 273 ЦК України [2], при реалізації цих прав фізична особа може зазнавати труднощів. Саме тому доцільно розглянути способи захисту цивільних прав.

Національне законодавство не містить офіційного визначення «способи захисту цивільних прав». В юридичній літературі визначення «способи захисту цивільних прав» розглядається з різних точок зору. Так В. В. Вітрянський під способами захисту цивільних прав розуміє передбачені законодавством засоби, за допомогою яких можуть бути досягнуті припинення, запобігання, усунення порушень права, його відновлення і (або) компенсація втрат, викликаних порушенням права [3, с.776]. На думку інших вчених-цивілістів, способи захисту суб'єктивного цивільного права є закріплені законом матеріально-правові норми примусового характеру, за допомогою яких здійснюється відновлення (визнання) порушених (оспорюваних) прав та вплив на

порушника [4,с.108]. Ю .М. Андрєєв справедливо відмічає, що під способом захисту слід розуміти не фактичні, здійснювані суб'єктом захисту дії (дію), процес захисту, правоохоронну діяльність самої правомочної (потерпілої) особи чи юрисдикційну діяльність правозахисного державного органу, а модель (ідеал) можливої майбутньої поведінки (дії) правоволодільця, запропоновану законодавцем, набір передбачених законом прийомів, підходів, шляхів, технологій при здійсненні тих чи інших дій, якими правоволодільець може скористатися на власний розсуд [5,с.115-116]. Варто пам'ятати способи захисту, що встановлені та гарантовані національним законодавством виконуються з особистої ініціативи осіб, чиї права були порушені.

В сучасній правовій системі України відсутній єдиний підхід класифікації способів захисту особистих немайнових прав. Однак, одним з найбільш вдалих концепцій класифікації є поділ на універсальні та спеціальні способи захисту особистих немайнових прав. На думку більшості науковців способи захисту, перераховані у ч. 2 ст. 16 ЦК України, носять універсальний характер, тобто можуть бути застосовані для захисту будь-яких цивільних прав. Такими способами захисту немайнових або майнових прав та інтересів є: визнання права, визнання правочину недійсним, припинення дії, яка порушує право, відновлення становища, яке існувало до порушення, примусове виконання обов'язку в натурі, зміна правовідношення, припинення правовідношення, відшкодування моральної (немайнової) шкоди, визнання незаконним рішення, дій чи бездіяльності органу державної влади, органу влади АРК або органу місцевого самоврядування, їхніх посадових і службових осіб. При цьому право на відшкодування майнової та (або) моральної шкоди належить фізичній особі, якій було її завдано внаслідок порушення її особистого немайнового права (ст. 280 ЦК України) [1]. Крім зазначених способів Цивільний кодекс у ч. 2 ст. 275 пропонує відкритий перелік, який може бути доповнений, тому останній пункт цього переліку вказує на інші способи, передбачені законом. Саме «захист особистого немайнового права може здійснюватися також іншим способом відповідно до змісту

цього права, способу його порушення та наслідків, що їх спричинило це порушення» (ч. 2 ст. 275 ЦК України) [1]. Що ж стосується спеціальних способів захисту, то вони поділяються на дві підгрупи:

а) ті, що можуть застосовуватися до всіх особистих немайнових прав: поновлення порушеного особистого немайнового права (ст. 276 ЦК України), спростування недостовірної інформації (ст. 277 ЦК України), заборона поширення інформації, якою порушуються особисті немайнові права (ст. 278 ЦК України);

б) ті, що можуть застосовуватися тільки до певного особистого немайнового права. До даної категорії способів захисту слід відносити, наприклад, можливість вимагати виправлення імені у випадку його порушення (ч. 3 ст. 294 ЦК України). Р. Б. Шишка відмічає, що сутність способів захисту цивільних прав визначається їхнім цільовим призначенням, заходом впливу на учасників цивільних правовідносин, а також наслідками, викликаними застосуванням цих способів [6, с.213].

Підсумовуючи, можемо сказати, що захист особистого немайнового права здійснюється способами, установленими главою 3 ЦК України та іншим способом відповідно до змісту особистого немайнового права, способу його порушення та наслідків, які спричинило це порушення.

Література:

1. Конституція України URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр#Text>
2. Цивільний кодекс України URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text>
3. Брагинский М.И. Договорное право. – Кн. I. : Общие положения. – Изд. дополн., стер./ М.И. Брагинский, В.В. Витрянский. – М. Статут, 2002. – 848 с.
4. Цивільне право України : підручник : у 2 ч. Ч.1 / за заг. ред. Р. Б. Шишки та В. А. Кройтора. – Х. : Вид-во Харк. ун-ту внутр. справ, 2008. – 516 с.
5. Андреев Ю.Н. Механизм гражданско-правовой защиты / Ю. Н. Андреев. – М. : Норма: ИНФА-М, 2010. – 464 с.
6. Цивільне право України : курс лекцій: у 6 т. Т. 1 / Р. Б. Шишка (кер.авт.кол.), О. Л. Зайцев, Є. О. Мічурін та ін. ; за ред. Р. Б. Шишки та В. А. Кройтора. – Вид. 2-е, виправ. та доп. – Х. : Еспада, 2008. – 680 с.

*Серга Д.О.,
студентка ННІ права та інноваційної освіти
Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ
Науковий керівник:
Скок О.С.,
к.ю.н., доцент кафедри кримінально-правових дисциплін
Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ*

ОСОБЛИВОСТІ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ КРИМІНАЛЬНИХ ПРОСТУПКІВ

Закон про кримінальну відповідальність, у ст. 12, надає класифікацію передбачених КК України суспільно небезпечних винних діянь, вчинених суб'єктами кримінальних правопорушень. Всі кримінальні правопорушення поділяються на два види, - кримінальні проступки та злочини. В свою чергу, злочини поділяються на нетяжкі, тяжкі та особливо тяжкі. Відповідно до ч. 2 ст. 12 КК України «Кримінальним проступком є передбачене КК України діяння (дія чи бездіяльність), за вчинення якого передбачене основне покарання у виді штрафу в розмірі не більше трьох тисяч неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або інше покарання, не пов'язане з позбавленням волі» [1].

Досліджуючи питання класифікації кримінальних правопорушень, передбачених Особливою частиною КК України, Скок О.С. звертала увагу на законодавчі ініціативи запровадження кримінальних проступків у національне законодавство, зокрема, такими були наступні законопроекти: «Про внесення змін до Кримінального кодексу України щодо запровадження інституту кримінальних проступків» від 28 лютого 2012 р. № 10 126; «Про внесення змін до Кримінального кодексу України щодо введення інституту кримінальних проступків» від 3 березня 2012 р.

№ 10 146; «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо реалізації положень Кримінального процесуального кодексу України» від 16 квітня 2014 р. № 4 712; «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо реалізації положень Кримінального процесуального кодексу України» від 19 травня 2015 р. № 2 897; «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо спрощення досудового розслідування окремих категорій кримінальних правопорушень» від 20 квітня 2018 р. № 7279-д, який було прийнято у листопаді 2018 року і яким було визначено місце кримінального проступку в законодавчій класифікації кримінально караних діянь [2, с. 240]. Кримінальні проступки, із загальної кількості кримінальних правопорушень (станом на грудень 2021 року), становили доволі велику кількість, - 117 складів або 13 % [2, с. 240-241].

Розглядаючи питання запровадження кримінальних проступків, Красницький І. В. та Горпинюк О. П. звернули увагу на наступне: по-перше, запровадження кримінальних проступків не вирішує проблему розмежування таких складів із адміністративними правопорушеннями, враховуючи те, що «проступок передбачає покарання не пов'язане із позбавленням волі, в той же час за безліч адміністративних правопорушень передбачено покарання у вигляді арешту»; по-друге, наявний формальний підхід при перейменуванні злочинів на кримінальні правопорушення, що призводить до наявності протиріч, як наприклад, - відсутність можливості застосування умовно-дострокового звільнення, передбаченого ст. 107 КК України, до осіб, які вчинили кримінальний проступок, не дивлячись на те, що у змісті даної норми використано поняття «кримінальне правопорушення», яке включає в себе як злочини, так і кримінальні проступки. Зокрема, з урахуванням змісту ч. 1 ст. 107 КК України, дана норма передбачає її застосування до осіб, які відбувають покарання у виді позбавлення волі, яке не передбачено за вчинення кримінальних проступків [1; 3, с. 18-20].

Слід також зазначити, що КПК України, у Главі 25, визначає особливості досудового розслідування кримінальних проступків, яке здійснюється у формі дізнання [4].

Для порівняння, КК Республіки Казахстан, у ч. 3 ст. 10, кримінальним поступком визначає «вчинене винне діяння (дія або бездіяльність), що не становить великої суспільної небезпеки, що завдало незначної шкоди або створило загрозу заподіяння шкоди особі, організації, суспільству або державі, за вчинення якого передбачено покарання у виді штрафу, виправних робіт, залучення до громадських робіт, арешту, видворення за межі Республіки Казахстан іноземця чи особи без громадянства» [5]. Щодо іншого виду кримінальних правопорушень, то ними є злочини, які залежно від характеру та ступеня суспільної небезпеки поділяються на злочини невеликої тяжкості, злочини середньої тяжкості, тяжкі злочини та особливо тяжкі злочини [5].

Окрім цього, Робоча група з питань розвитку кримінального права представила текст проекту нового Кримінального кодексу України, станом на 18 лютого 2022 року, яким запропоновано проступком визначити кримінальне правопорушення, яким умисно спричинено неістотну шкоду або з необережності спричинено значну шкоду. Натомість, кримінальні правопорушення, якими умисно буде спричинено істотну чи значну шкоду або умисно чи з необережності спричинено тяжку чи особливо тяжку шкоду, пропонується вважати злочинами [6, с. 14].

Отже, кримінальний проступок є певною новелою у кримінальному законодавстві нашої країни. Запровадження даної категорії кримінальних правопорушень відбувалося поступово, шляхом обговорення, як на науковому, так і на законодавчому рівні, доцільності та логічності існування кримінально караних проступків в національному законодавстві. Вочевидь, на сьогоднішній день, окремі питання законодавчого регулювання кримінальних проступків потребують доопрацювання.

Література:

1. Кримінальний кодекс України: Закон України від 05 квітня 2001 року, № 2341-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text> (дата звернення 09.05.2022).
2. Скок О.С. Класифікація кримінальних правопорушень, передбачених Особливою частиною Кримінального кодексу України. *Молодий вчений*. № 12 (100). С. 239-244.
3. Красницький І. В., Горпинюк О. П. Запровадження кримінальних проступків: аналіз змін до законодавства. *Кримінальне та кримінальне процесуальне законодавство у контексті реформи кримінальної юстиції* : матеріали наук.-практ. семінару, м. Львів 31 травня 2019 р. Львів. 2019. С. 17-21.
4. Кримінальний процесуальний кодекс України: Закон України від 13 квітня 2012 року, № 4651-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17#Text> (дата звернення 09.05.2022).
5. Кримінальний кодекс Республіки Казахстан: Закон Республіки Казахстан від 03 липня 2014 року, № 226-V. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17#Text> (дата звернення 09.05.2022).
6. Контрольний текст проєкту Кримінального кодексу України (станом на 18 лютого 2022 року). URL: <https://newcriminalcode.org.ua/upload/media/2022/02/18/kontrolnyj-proekt-kk-18-02-2022.pdf> (дата звернення 10.05.2022).

Хирса А.В.,

*студентка ННІ права та інноваційної освіти
Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ*

Науковий керівник:

Скок О.С.,

*к.ю.н., доцент кафедри кримінально-правових дисциплін
Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ*

ОСОБЛИВОСТІ ЗАКОНОДАВЧОГО РЕГУЛЮВАННЯ ПОКАРАНЬ, ЯКІ МОЖУТЬ БУТИ ЗАСТОСОВАНІ ДО НЕПОВНОЛІТНІХ

Відповідно до п. 12 ч. 1 ст. 3 КПК України, неповнолітньою особою є малолітня особа, а також дитина у віці від чотирнадцяти до вісімнадцяти років [1]. Положення КК України визначають, що кримінальній відповідальності підлягають особи, яким до вчинення кримінального правопорушення виповнилося шістнадцять років. За окремі діяння, перелік яких визначено ч. 2 ст. 22 КК України, відповідальності підлягають особи у віці від чотирнадцяти до шістнадцяти років [2].

КК України містить перелік покарань, які можуть бути застосовані судом до неповнолітніх, визнаних винними у вчиненні кримінально караного діяння. Так, зокрема, такими покараннями є: штраф, громадські роботи, виправні роботи, арешт та позбавлення волі на певний строк. Кожен із визначених видів покарань має свої особливості.

Покарання у виді штрафу може бути застосовано у разі, коли неповнолітня особа має самостійний дохід, власні кошти або майно, на яке може бути звернено стягнення. На розмір штрафу, який може бути призначено судом, впливає тяжкість кримінального правопорушення та майновий стан неповнолітньої особи. З урахуванням зазначених умов, а також положень ст. 53 КК України, штраф призначається від тридцяти до

п'ятисот неоподатковуваних мінімумів доходів громадян. У тих випадках, коли неповнолітня особа не має самостійного доходу, власних коштів або майна, на яке може бути звернено стягнення, і якщо неповнолітнім було вчинено кримінальне правопорушення, за яке передбачено основне покарання лише у виді штрафу понад три тисячі неоподатковуваних мінімумів доходів громадян, до такої особи може бути застосовано покарання у виді громадських або виправних робіт [2].

Наступним видом покарання, що може бути застосовано до неповнолітнього є громадські роботи. Відповідно до ч. 1 ст. 100 КК України, дане покарання призначається неповнолітнім особам у віці від шістнадцяти до вісімнадцяти років, строком від тридцяти до ста двадцяти годин. Громадські роботи передбачають виконання неповнолітнім робіт у вільний від навчання чи основної роботи час, тривалість яких не може перевищувати двох годин на день. Виправні роботи, також, можуть бути призначені неповнолітнім особам у віці від шістнадцяти до вісімнадцяти років. Даний вид покарання відбувається за місцем роботи засудженого під час якого здійснюється відрахування із заробітку засудженого неповнолітнього від 5% до 10% в дохід держави. З урахуванням положень ч.ч. 2, 3 ст. 100 КК України, покарання у виді виправних робіт може бути призначено на строк від двох місяців до одного року [2].

Покарання у виді арешту передбачає тримання неповнолітнього засудженого в умовах ізоляції в спеціально пристосованих установах. Арешт призначається неповнолітніми особами, які на момент постановлення вироку досягли шістнадцяти років. Даний вид покарання може бути призначено на строк від п'ятнадцяти до сорока п'яти діб (ст. 101 КК України) [2]. Відповідно до ст. 15 КВК України, неповнолітні, яким на момент постановлення вироку виповнилося шістнадцять років і які засуджені за кримінальні проступки, відбувають покарання у виді арешту в арештних домах [3].

Найсуворішим видом покарання, яке може бути застосовано до неповнолітніх осіб, є позбавлення волі на певний строк. Позбавлення волі може бути призначено на строк від шести місяців до десяти років, окрім випадку вчинення особливо тяжкого злочину, поєднаного з умисним

позбавленням життя людини, та з урахуванням особливостей, визначених ч. 3 ст. 102 КК України. Зокрема, за нетяжкий злочин, позбавлення волі призначається на строк не більше чотирьох років; за тяжкий злочин - на строк не більше семи років; за особливо тяжкий злочин - на строк не більше десяти років; за особливо тяжкий злочин, поєднаний з умисним позбавленням життя людини, - на строк до п'ятнадцяти років [2]. Неповнолітні засуджені до позбавлення волі, відбувають даний вид покарання у виховних колоніях (ст. 19 КВК України) [3].

Окрім цього, КК України регулює питання щодо застосування до неповнолітніх і додаткових покарань, - штрафу та позбавлення права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю, особливості якого визначено ст. 55 КК України.

Отже, закон про кримінальну відповідальність, у ст. 98, визначає перелік тих покарань, які можуть бути застосовані судами України до неповнолітніх осіб, визнаних винними у вчиненні кримінальних правопорушень. До таких покарань належить штраф, громадські роботи, виправні роботи, арешт, позбавлення волі на певний строк. При призначенні кожного із зазначених покарань, суд обов'язково враховує їх особливості, визначені статтями 99, 100, 101, 102 КК України, а також умови життя та виховання неповнолітньої особи, вплив дорослих на нього, рівень розвитку неповнолітнього та інші особливості.

Література:

4. Кримінальний процесуальний кодекс України: Закон України від 13 квітня 2012 року, № 4651-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17#Text> (дата звернення 09.05.2022).
5. Кримінальний кодекс України: Закон України від 05 квітня 2001 року, № 2341-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text> (дата звернення 09.05.2022).
6. Кримінально-виконавчий кодекс України: Закон України від 11 липня 2003 року, № 1129-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1129-15#Text> (дата звернення 09.05.2022).